

የሁማንፓፒሎማ ቫይረስ ስርጭት በኢትዮጵያ፣ የጥናቶች ጭምቅ ትንተና

አወቀ ደርቤ፣ ዳንኤል መኮንን፣ ግዛቸው ይሰማዉ፣ ፋንታህን ቢያድግልኝ፣ ግፐር ሻን አሰታዲ፣ ታምራት አበበ

Human papillomavirus in Ethiopia

Awoke Derbie, Daniel Mekonnen, Gizachew Yismaw, Fantahun Biadlegne, Xaveer Van Ostade, Tamrat Abeb

<https://doi.org/10.1007/s13337-019-00527-4>

አጽህርት

የጥናቱ ዳራ፡ የማህጸን ጫፍ ካንሰር በገዳይነታቸው ከሚታወቁ የካንሰር አይነቶች በቀዳሚነት ከሚጠቀሱት አንዱ ነዉ። ከዘጠና ዘጠኝ ፐርሰንት በላይ የሚሆነው የማህጸን ጫፍ ካንሰር የሚከሰተው በተወሰኑ የሁማንፓፒሎማ ቫይረስ ዝርያዎች (Genotypes) ነዉ። ለክትባት ዝግጅትና ፈጣን የሆነ የማህጸን ጫፍ ካንሰር መመርመሪያ (screening) ኪት ለመስራት የሁማንፓፒሎማ ቫይረሶችን ስርጭት መረጃ ለአንድ አገር ወሳኝ ነዉ። ኢትዮጵያ ውስጥ፣ አሁን ያሉት ጥናቶች በተወሰነ አካካባቢ ብቻ የተሰሩና የተቆራረጡ ናቸው። እንደሀገር የሁማንፓፒሎማ ቫይረሶችን ስርጭት የሚያሳይ ጥናት የለም። ይህ የጥናቶች ጥንቅርና ግምገማ፣ የተቆራረጡትን በመጭመቅ ሃገራዊ ቅርፅ እንዲኖራቸው በማድረግ የመረጃ ክፍተቱን መሙላት አላማው ያደረገ ነዉ።

ጥናቱ የተከተለው ዘዴ፡ በኢትዮጵያ በማሕጸን ጫፍ ካንሰር አምጭ ቫይረሶች ልዩታ ዙሪያ የተሰሩ ጥናቶችን ቁልፍ የመፈለጊያ ቃላትን በመጠቀም ከአሜሪካው የኤሌክትሮኒክ ቤተ-መፅሐፍት (ፕፕሜድ)፣ ስኮፐር እና የጎጉል የመረጃ ቋቶች ተፈለገዋል። በቁጥር አምስት የሚሆኑ የምርምር ዉጤቶች የዚህን ጥናት መመዘኛ አሟልቶ ጭምቅ ትንተናዉ ዉስጥ እንዲካተቱ ተደረጓል።

ውጤት፡ በፍለጋው ቀመር መሰረ አምስት ጥናቶች የዚህን ጭምቅ ትንተና መስፈርት አሟልተው ስለተገኙ ለመረጃ ግብዓት ተካተዋል። በአምስቱ ጥናቶች 859 የተለያዩ የማሕጸን ችግር ያለባቸዉ እናቶችን የተካተቱ ሲሆን ከእነዚህ እናቶች ማህጸን ጫፍ ከተወሰዱ የናሙና ምርመራ 534 ሁማንፓፒሎማ ቫይረሶች ተለይተዋል። ከእነዚህ ዉስጥ ለማሕጸን ጫፍ ካንሰር በከፍተኛ ሁኔታ አጋልጭ የሆኑት ቫይረሶች (high-risk HPV types) ከ80.4-100% ይደርሳል። ሁማንፓፒሎማ ቫይረስ ቀጥር 16፣ 52፣ 18፣ 58 እና 45 የሚባሉት 45.3%፣ 9.4%፣ 8.2%፣ 6.9% እና 5.2% የሚሆነው ድርሻ በቅደም ተከተል ይይዛሉ።

ማጠቃለያ፡ በዚህ ጥናት በቁጥር ጥቂት የምርምር ወረቀቶች የተካተቱ ቢሆንም ጭምቅ ዉጤቱ የሚያሳየን በኢትዮጵያ የማህጸን ጫፍ ካንሰር ልዩታ ምርመራና በሽታውን ለመከላከል የሚሰጥ ክትባት በዋናነት የነዚህን ቫይረሶች ስርጭት ከግምት ዉስጥ ያስገባ መሆን ይኖርበታል።

ቁልፍ ቃላት፡ Human papillomaviruse; HPV; Genotype distribution; Ethiopia